

Digipankit haastavat konttoripankit kulutusluottojen tarjonnassa

21.12.2020 – Blogi

KIRJOITTAJA

Joni Wirman
Neuvonantaja

Digipankit, eli ensisijaisesti digitaalisissa kanavissa toimivat pankit, alkoivat 2010-luvulla kasvattaa rooliaan Suomen kulutus- ja yrityslainamarkkinoilla. Vaikka digipankit ovat vielä suhteessa koko Suomen pankkisektoriin pieniä toimijoita, on niiden kasvuvauhti nopea. Kehityksen nopeus huomioon ottaen on mahdollista, että tietyissä tuotesegmenteissä niistä kehittyä vielä varteenotettavia haastajia perinteisille konttoripankeille. Erityisesti kulutusluotoissa digipankkien rooli on noussut merkittävästi: tällä hetkellä pankkisektorin kulutusluottokannan kasvusta suuri osuus tulee digipankeista. Kulutusluotot muodostavat kotimaassa toimivien digipankkien kokonaisliiketoiminnasta myös merkittävän osan.

Digipankilla tarkoitetaan tässä blogissa sellaista luottolaitosta tai luottolaitoksen sivuliikettä, joka tarjoaa pankkipalveluita ensisijaisesti digitaalisissa kanavissa ja jolla ei ole omaa konttoriverkostoa. Liiketoiminnan nojattessa digitaalisiin kanaviin on teknologialla suuri merkitys digipankkien liiketoimintamallille. Digipankin määritelmä on kuitenkin haasteellinen, koska myös perinteiset konttoripankit investoivat teknologiaan kasvattaakseen palveluidensa tarjontaa digitaalisissa kanavissa. Monia konttoripankkien tarjoamia tuotteita tai palveluita voisi sanoa käytettävän jo tänäkin päivänä ensisijaisesti digitaalisissa kanavissa. Tästä syystä Suomen Pankin seurannassa konttoriverkosto, tai oikeammin konttoriverkoston puuttuminen, on otettu mukaan kriteeriksi sille, luokitellaanko toimija digipankiksi vai ei.

Digipankit ovat vahvassa kasvussa Suomessa erityisesti kulutusluotoissa. Suomeen rekisteröityjen luottolaitosten (ml. ulkomaisten luottolaitosten Suomen sivuliikkeet) kulutusluottokanta oli syyskuussa 2020 arviolta 16,6 miljardia euroa. Tästä noin 1,2 miljardia oli Suomeen rekisteröityjen digipankkien myöntämiä kulutusluottoja. Luvuissa ei kuitenkaan huomioida rajan yli toimivien digipankkien lainalukuja. Kun Suomeen rekisteröityjen digipankkien kulutusluottokantaan lisätään rajan yli toimivien digipankkien kulutusluotot, saadaan digipankkien Suomeen myöntämien kulutusluottojen yhteenlasketuksi kannaksi syyskuussa 2020 jo yli 3,6 miljardia euroa. Digipankkien markkinaosuus pankkien myöntämistä kulutusluotoista on näin laskettuna siis lähes 20 %. Koronakesänä digipankkien luottokannat pienenevät hieman, mutta olivat syksyllä jo palautuneet alkuvuoden lukemiin. On hyvä huomioda, että

kulutusluottoja tarjoavat edellä mainittujen lisäksi myös pankkisektorin ulkopuoliset toimijat, joiden kulutusluottokannat ovat myös kasvussa.

Digipankkien liiketoiminnassa huomiota herättävää onkin niiden kulutusluottokantojen nopea kasvu. Muutos on käytännössä alkanut ja tapahtunut viimeisen vuosikymmenen aikana, eikä siinä näy hidastumisen merkkejä. Päinvastoin, muutos näyttää olevan kiihtymässä.

Vuoden 2017 lopusta vuoden 2020 syyskuuhun mennessä pankkien (ml. rajan yli toimivien digipankkien) kulutusluottokanta Suomessa kasvoi noin 2,6 miljardilla eurolla. Digipankkien osuus tästä kasvusta oli lähes 2 miljardia euroa. Viimeisten muutaman vuoden aikana pankkien kulutusluottokannan kasvusta siis yli 70 % on tullut digipankeista – toimijoilta, joista moni ei vielä 2010-luvulle tultaessa ollut edes aloittanut liiketoimintaansa. Tämä siitä huolimatta, että digipankkien kulutusluottojen korot ovat merkittävästi perinteisiä konttoripankkeja kalliimpia.

Digipankkien liiketoiminnassa yksi suurimpia eroja konttoripankkeihin verrattuna on konttoriverkoston puute. Toisaalta tämä mahdollistaa kevyemmän kustannusrakenteen, mutta toisaalta digikanaviin rajautuminen rajaa myös joitakin asiakasryhmiä pois digipankkien palveluiden piiristä. Omien digitaalisten jakelukanavien lisäksi digipankit hakevat kasvua lainojen kilpailutuspalveluista, joissa digipankit näkyvät perinteisiä konttoripankkeja kattavammin.

Digipankkien tuotevalikoima on tyypillisesti ns. "universaalipankkia" rajallisempi. Toistaiseksi Suomessa ja maailmalla digipankit ovat pitkälti keskittyneet liiketoimintamallissaan yksittäiseen pankkitoiminnan osa-alueeseen tai muutaman yhdistelmään, kuten maksamiseen, lainoihin, luottokortteihin tai sijoittamiseen. Laajennuksia uusille osa-alueille kuitenkin tapahtuu, ja toimijoiden ollessa melko uusia palveluiden tarjonnan laajentaminen onkin odotettavaa.

Suomen Pankin ja rahoitusvakauden kannalta liiketoimintamallien monipuolistuminen ja digipankkien kasvu luo myös haasteita. Uusien toimijoiden taseet ovat kasvaneet nopeasti, mutta riittävätkö korkeammat korot kompensoimaan, jos taloustilanne olennaisesti heikkenee siten, että asiakkaat eivät selviydy maksuistaan? Lisäksi läpinäkyvyys rajan yli toimivien digipankkien liiketoimintaan on rajallinen, ja ulkomaisten toimijoiden lainatoiminnan avainluvut voivat olla viranomaisille vaikeammin saatavissa.

Tilanteessa, jossa yhä suurempi osuus suomalaisten kotitalouksien tai yritysten rahoituksesta tulee ulkomailta tai pankkisektorin ulkopuolelta, käytössä olevien vakaussävelien toiminta ja tasapuolinen kohdentuminen voi heikentyä. Myös näkyvyys suomalaisten kotitalouksien ja yritysten kokonaisvelkaantumiseen heikkenee, mitä huonommin viranomaiset saavat tietoa eri toimijoista. Positiivinen luottorekisteri parantaa tilannetta, vaikkakin rekisterin käyttöönotto on näillä näkymin vasta vuonna 2024.

Kotitalouslainoissa digipankkien merkitys näkyy pääasiassa kulutusluotoissa. Asuntolainoissa vastaavaa kehitystä ei ole toistaiseksi nähty. Kuitenkin myös Suomessa on näköpiirissä uusia, asuntolainoja tarjoavia tahoja, jolla ei ole konttoriverkostoa.

Tulevaisuus näyttää, miten kilpailu kehittyy kulutusluottojen lisäksi myös muilla pankkitoiminnan osa-alueilla.

Avainsanat

digitalisaatio, kulutusluotot, pankkitoiminta, liiketoimintamalli